

Turun Sanomat

Keskiviikko 25. maaliskuuta 2009
Verkkolehden 15. vuosikerta
Vastaava päätoimittaja Aimo Massinen

Julkaistu 27.1.2001 0:48:18

Kohuttu palkkasoturi päätyi arkkitehdiksi

Kun halveksittu palkkasoturi palasi sodasta, hänen vanha ystävänsä uskoi yhä miehen hyvyteen.

Nyt arkkitehtitoimisto Casagrande & Rintalan faksi raksuttaa kutsuja kansainvälisiin taidebiennaaleihin.

Arkkitehti **Sami Rintala** astuu helsinkiläisravintolasta pakkaseen ja sytyttää savukkeen. Hän puhuu ystävästään **Marco Casagrandesta**, ja äänessä on hieman huolta.

- Ihmiset ovat niin kauhean herkkiä tuomitsemaan.

Rintalan huoli on peräisin kolmen vuoden takaa. Silloin lehdistö viimeksi kiinnostui Casagrandesta. Miehestä, joka taisteli palkkasotilaana kroaattiarmeijassa ja kirjoitti kokemuksistaan inhorealistisen, jopa julman kirjan Mostarin tien liftarit.

Median tuomio palkkasotilaalle oli liki julkinen teloitus. Harva uskoi, että sodan julmuuksista kylmästi kirjoittaneessa miehessä voi olla jotain hyvää.

Sami Rintala uskoi. Keskellä kohua hän perusti halveksitun ystävänsä kanssa arkkitehtitoimiston.

- Joskus toivon, että uskoisin sillä tavalla ihmiseen useamminkin.

Arkkitehtitoimisto Casagrande & Rintala on juuri nyt se osoite, johon kansainvälisten taidebiennaalien kuraattorit kilvan lähettävät näyttelykutsujaan.

Ystävien tiet erkanevat

"Maaseutu pelastuu", huutaa joku, toiset itkevät. Jaloilleen nousseet ladot pakenevat pellolta kuin kirahvit. Villisti tanssiva Reijo Kela sytyttää ne roihuun. 4 000 ihmistä seuraa rituaalia tummenevassa yössä. On 1. lokakuuta 1999.

Maaltapako on Sami Rintalan ja Marco Casagranden läpimurtoteos. Tällaisista kantaaottavista, moraalisisista tilateoksista tulee parivaljakon tavaramerkki. Savonlinnaa seuraavat Venetsia ja Havanna vuonna 2000, syksyllä 2001

Compic

- Meidän teoksemme ovat hyvin poliittisia. Ne ovat saarnoja siitä, miten pitäisi elää, sanovat arkkitehdit Sami Rintala (oik.) ja Marco Casagrande.

Kolme vuotta sitten Casagrande (oik.) julkaisi kirjan kokemuksistaan palkkasotilaana nimimerkillä Luca Moconesi. Sami Rintala (vas.) oli niitä harvoja, joiden mielestä mokoman kirjoittajassa oli mitään hyvää.

Taival sinne on ollut pitkä.

Casagrande ja Rintala aloittivat arkkitehtiopinnot Helsingin teknillisessä korkeakoulussa 1990. He ystävästyivät heti.

Pian alkoivat matkat. Milloin opinnoiltaan ehti, parivaljakko kolusi vanhalla kuplavolkkarilla itäistä Eurooppaa. Reissut olivat seikkailuja, toivioretkiä joilla ihailtiin arkkitehtuuria ja nukuttiin rannoilla tähtitaivaan alla.

Kaikki muuttui rantalomalla Kroatiassa 1993. Kroatialainen sotaveteraani lyöttäytyi nuorukaisten juttusille ja alkoi värvätä heitä palkkasotilaiksi.

- Marco lähti väärään rekeen. Siitä hetkestä alkaen mun ja Marcon arvomaailmat erkanivat muutamaksi vuodeksi, Rintala sanoo.

Miehet palasivat Suomeen, mutta Casagrande oli jo tehnyt päätöksensä.

Äärimmäisen suvun vesa

Marco Casagrandella on silmiin ulottuva poikamainen hymy, joka vain välähtelee vieraille. Arkkitehtitoimiston pöydän takana istuva nuori perheenisä on ystävällinen, mutta samalla jossain kaukana.

- Sotaan lähteminen oli äärimmäisen egoistinen teko. Mutta mun elämässäni se oli väistämätöntä, hän sanoo.

Jos haluaa, kohtalon juuria voi etsiä Casagranden suvusta. Jos sukua jokin yhdistää, niin ehkä taipumus äärimmäisyyksiin.

Marcon isoisä oli Jalostajan johtaja, Turun sinapin kehittäjä Vittorio Casagrande. Tunnettu turkulaisarkkitehti Benito Casagrande on Marcon isän serkku. Suvun historiasta löytyy yhtä hyvin myös lelunrakentajia ja posetiivareita.

Marco Casagrande tempautui kohti äärimmäisyyksien tietä Romaniassa 1989. Hän oli nuorena paikallislehden toimittajana mukana viemässä maahan lääkeavustuksia.

- Se kokemus humautti hattuun. Sen jälkeen oli pakko aina kehittää jotain uutta, tehdä uusia matkoja, Casagrande sanoo.

Suomalaisnuorukaisen värvännyt kroatialaisveteraani löysi siis sanomalleen otollisen sielun. Itsenäisyydestä taistelevan Kroatian asiasta tuli Casagranden missio. Sitä vahvisti Marcon rakkaus lumoavaan kroaattipakolaiseen Sabinaan.

- Sotiminen on yhtä voimakas vietti kuin rakkaus. Se voi iskeä kansaan, mutta myös yksilöön. Mun mielessäni oli vain sotaan pääseminen.

Luoti katkaisee rinnalle kukan

Marco Casagrande osallistui taisteluihin kroaattiarmeija HVO:n sissinä syksyllä 1993 ja syksyllä 1995. Alussa taistelut vastasivat nuoren miehen romanttisia kuvitelmia. Pikkuhiljaa kuvitelmiin alkoi tulla säröjä.

Tässä tarinassa kerrotaan vain yksi sotajuttu.

Syksyllä 1995 kapteeni Casagranden joukkue joutui väijytykseen. Mies syöksyi tienposkeen. Muutaman minuutin välein tarkka-ampujan luoti singahti maastoutuneen Casagranden kasvojen yli. Tulitus katkaisi miehen rinnalle pientareelta aniliininpunaisen kukan. Sitä hän tuijotti kuusi tuntia pimeää odottaen.

- Silloin ajattelin, että elämä katuojassakin on kauniimpaa ja parempaa kuin tämä.

Lopullinen havahtuminen tapahtui kuitenkin vasta sotien jälkeen Israelissa 1997 - 98. Casagrande vietti vuoden kibbutsilla, jossa Israelin armeijasta kotiutettavat miehet opettelivat normaalia elämää.

- Olin nähnyt sodan vain sotilaan silmin, enkä tiennyt, mikä yhteys on siviilielämän ja sodan välillä. Israelissa näin, kuinka kovat sotilaat alkoivat unelmoida perheestä ja isyydestä, tavallisesta elämästä. Siitä tuli mun ihanne.

Kun Casagrande palasi Suomeen, hän pani tuttavapiiriin liikkeelle tiedon, että taustaltaan epäilyttävä, mutta hyväksi muuttunut mies on vailla vaimoa.

Mies, joka ei osaa valehdella

Sami Rintala oli arkkitehtitoimistossa töissä, kun Israelista kotiutunut Marco Casagrande käveli ovesta sisään.

- Marco yritti halata mua, mutta estin sen. Olin hyvin epäluuloinen.

Kun muut vain torjuivat, Rintala antoi mahdollisuuden. Hän halusi puhua Casagranden kanssa. Yllättäen keskusteluissa löytyi vuosia piilossa ollut ystävä, elämänmyönteinen Marco Casagrande. Pian ystävykset jo puhuivat yhteisestä toimistosta.

- Otin aika ison henkilökohtaisen riskin, Rintala sanoo.

Rintala liittoutui arkkitehtiapiirin epähenkilön kanssa. Casagranden valmistumista koulusta jarrutettiin. Hän sai diplomityöstä alimman mahdollisen arvosanan 1-. Rintala muistelee, että diplomitilaisuudessa oli "lynkkausmieliala".

Miesten yhteistyötä voi jossain mielessä sanoa vastakohtien ykseydeksi. Casagrande oli koulun syllykuppei, Rintala varsinkin loppuaikoina mallioppilas. Rintala laskee, että stipendeineen hän lienee koulun kaikkien aikojen kalleimpia opiskelijoita.

Hän sanoo tuomitsevansa ystävänsä teot, mutta ei ihmistä.

- Asioissa, jotka vaativat solidaarisuutta ja reiluutta, voin luottaa Marcoon enemmän kuin keneenkään toiseen ihmiseen.

Ehkä luottamus johtuu siitä, että Rintalan mielestä Marco Casagrande ei osaa valehdella.

- Kun Marco oli sodassa maailmaa vastaan, hän oli silloin hyvin rehellisesti aggressiivinen myös mua kohtaan. Kirjakin oli osoitus inhorealitisesta rehellisyydestä. Kuka tahansa muu olisi ollut siinä tilanteessa ihan hiljaa.

Ja ehkä luottamus johtuu siitäkin, että Rintala täydellisyyttä tavoitteleva arkkitehtilunauk kahlasi

diplomityötalvena läpi oman sotansa, vuodepotilaaksi vieneen loppuunpalamisen.

- Nyt tiedän, että epäystävälliset ihmiset ovat vain niitä, jotka ovat hävinneet elämän taistelussa.

Kakkaproomu hurmaa italialaiset

Idealisteja Casagrande ja Rintala olivat valmiiksi, mutta taitelijoita heistä tuli tilanteen pakosta. Kun kukaan ei antanut toimistolle oikeita arkkitehdin töitä, ystävykset keksivät Maaltapaon.

Casagrande & Rintalan erikoisalaksi tuli itsensä pakottaminen äärimmäisiin tehtäviin. Niin kuin esimerkiksi keväällä 2000.

Toimistolta on tilattu työ Venetsian biennaaliin, ja poikien villi idea on rakentaa kaupunkiin kelluva puisto. Biennaalin alkuun on kuukausi. Puuttuu vain laiva, puut ja multa.

Parivaljakko ottaa riskin. He hankkivat omilla rahoillaan Välimereltä 50-metrinen ruosteisen proomun, ostavat siihen 60 kuutiota kompostoitua venetsialaisten kakkaa ja istuttavat sen päälle upean kivitammipuiston.

Proomu ankkuroidaan kanavan rantaan saarnaamaan kierrätyksestä ja hiljaisuudesta. Askeettista puistoa ihastellaan Italian televisiossa ja lehdissä.

- Mua kiinnostaa vain työt, jotka ovat mahdottomia. En mieti sekuntiakaan esteitä, jotka muut asettavat, Casagrande sanoo.

Rintala myöntää, että juuri tuo ominaisuus on hänen itsekäs syynsä työskennellä ystävänsä kanssa.

- Yksin ajaudun helposti umpikujaan. Marcon äly toimii parhaiten, kun sen ahdistaa nurkkaan kuin rotan.

Ehkä ei ole yllättävää, että Casagranden ja Rintalan ideamankelista tulee ulos tiukkoja saarnoja hyvän elämän ja parempien elinympäristöjen puolesta.

- Meidän teoksemme ovat hyvin poliittisia. Ne ovat saarnoja siitä, miten pitäisi elää, Rintala sanoo.

- Meidän työmme on sissisotaa rakennusteollisuutta vastaan, ja meidän aseemme on eettisyys, Casagrande sanoo.

Sodan logiikkaa ei voi ymmärtää

Sami Rintala astuu pakkaseen ja sytyttää savukkeeseen. Hän on tuntenut Marco Casagranden yli kymmenen vuotta, mutta ei vielä tänä päivänä käsitä, mitä miehen päässä oikein tapahtuu. Hän arvioi, että Casagranden rauhallinen suhde koviin sotakokemuksiin on ainakin osittain pintaa, suojelumekanismi.

- Marco tulee puhumaan sulle sodan logiikasta, jota ei voi siviilielämästä käsin ymmärtää. Pane se vaan lujille siitä, Rintala evästää.

Seuraavana aamuna Marco Casagrande puhuu sodan logiikasta, jota siviilit eivät voi ymmärtää. Kun hän palasi Suomeen, häntä ymmärsivät todella vain ne, jotka ovat kokeneet jotain samanlaista.

- Mummun kanssa sodasta voi puhua kuin vedenkannosta.

Casagranden luoteihin kaatuneet sotilaat eivät kummittele miehen arkipäivässä.

- Ehkä se kuulostaa hämmästyttävältä, mutta niin se on. Mä tuomitsen omat tekoni siellä, ja rangaistus niistä on selvittää asiat oman itseni kanssa. Sen olen tehnyt.

Yhtä vähän hänen mielessään kummittelevat syytökset sotarikoksista, joista Mostarin tien liftareiden jälkeen heiteltiin. Kirjassa on kohta, jossa päähenkilö tyhjentää aseensa metsästä kuuluvien avunhuutojen suuntaan.

- Sotaan lähtö oli suuri typerys. Mutta kun sodassa on, se ei lopu siihen, että joku haavoittuu. Mun ainoa sotarikokseni oli rikos omaisia ja ystäviä kohtaan, hän sanoo tiukasti.

Ehkä on aika jättää omaan rauhaansa Marco Casagrande ja tragedia, jolla on kerrankin onnellinen loppu.

Niin, se vaimoasia. Sekin järjestyi. Rintala ja Casagrande olivat aamukalassa Helsingin edustalla, kun ystävätär soitti kännykkään. Sopivaksi katsottu vaimokandidaatti olisi juuri nyt tavattavissa. Miehet ottivat onkensa ja lähtivät annettuun osoitteeseen.

Nyt Casagrandella on vaimonsa kanssa kaksi lasta, puolitoistavuotias poika ja kaksikuinen tyttö.

- Joku "herra kapteeni" ei kuulosta miltään sen rinnalla, että kuulee sanan isä, Casagrande sanoo, ja hymyilee.

Taneli Heikka

Julkaistu 27.1.2001 0:48:18